

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет історії та філософії

(повне найменування факультету)

Кафедра культурології

(повна назва кафедри)

Дипломна робота

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

на тему: **«Український драматичний театр: сучасний медіадискурс»**
«Ukrainian Drama Theater: modern media discourse»

Виконала: студентка денної форми навчання
спеціальності 034 Культурологія
Орещенко Лілія Миколаївна

Керівник д.філос.н., проф. Богата Л.М. _____

Рецензент д.філос.н., доц. Соколевська О.К. _____

Рекомендовано до захисту:

Протокол засідання кафедри

№ __ від _____ 2020 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

Захищено на засіданні ЕК № __

протокол № __ від _____ 2020 р.

Оцінка _____ / _____ / _____

(за національною шкалою, шкалою ECTS, бали)

Голова ЕК

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Одеса - 2020

ЗМІСТ

Вступ.....	3
РОЗДІЛ 1. УКРАЇНСЬКИЙ ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ.....	6
1.1. З історії українського драматичного театру.....	6
1.2. Кращі сучасні драматичні трупи України.....	19
РОЗДІЛ 2. УКРАЇНСЬКИЙ ТЕАТРОЗНАВЧИЙ МЕДІАДИСКУРС.....	24
2.1. Театрознавчий медіадискурс України: різноманітність або різноголосся?.....	24
2.2. Медіааналітики про сучасне українське в драматичному театрі.....	32
2.3. Театральний портал.....	44
ВИСНОВКИ.....	60
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	64
ДОДАТКИ.....	69

Вступ

Актуальність теми. В історії культури України культурні прояви суспільного буття посідають особливе місце, адже в умовах тривалого бездержавного існування українських земель попри імперське домінування, культурні практики відбивали специфіку розвитку українського народу.

Театр здатний зберегти традиції, ціннісні пріоритети, об'єднати більшість видів мистецтва та сформувати світоглядні орієнтири. Водночас театр поширює культурні та духовні надбання народу, його етнічні, культурні та ментальні особливості.

На сучасному етапі розвитку української державності вельми актуального значення набувають питання вивчення та збереження національної культурної спадщини в її розмаїтті. Впродовж століть українське театральне мистецтво було середовищем збереження традицій, духовного пізнання, духовних цінностей. Сучасне українське театральне мистецтво належить до тих видів мистецтва та художньої культури, що активно та різновекторно розвиваються на початку XXI ст., зокрема на прикладі кращих драматичних труп видатних театральних осередків.

Безумовно однією з характерних рис сучасного театру є його злободенність, демократичність і гостра соціальна спрямованість.

Театр у більшості випадків сьогодні перестав бути мистецтвом для інтелектуальної еліти - він став висловлюватися мовою мас, піднімаючи і переживаючи складні проблеми сучасності. Сучасний український театр завоював свою глядацьку аудиторію, він став необхідною частиною життя, багато в чому під впливом моди, але така вже існуюча реальність.

Творці сучасних вистав взяли на себе обов'язки за рішенням соціальних завдань за допомогою естетичних прийомів рівні. Ймовірно, багато рішень в

театральному світі продиктовані кон'юнктурою ринку, але пройде небагато часу і все наносне зникне, залишивши лише те, що має сенс, це і буде органічна, справжня, правдива, сучасна драматургія.

Безумовно, сьогодні в театрі можна побачити що завгодно, крім класичних вистав з традиційними костюмами і декораціями, а вже про склад і драму говорити не доводиться. Так звані «ілюстративні» вистави давно вийшли з моди. Сучасний театр досить болісно шукає свою унікальну мову і все це проходить на наших очах. Необхідно класифікувати стилі сучасного українського театру, щоб проаналізувати життєздатність театральних експериментів.

Висвітленню історико-культурних передумов становлення українського театрального мистецтва присвячені праці Н. Андріанової, О. Красильникової, Б. Романицького та ін. Проблематику перебігу національно-визвольного руху аналізованого періоду досліджують у своїх роботах Н., Бокань В., Польовий Л., Красильникова О., Малюта О., Сидоренко В., Чуприна П. Я., Шевченко В., Шкода Н., Крилова А., Ян І., Станиславский С. К.

Серед загалу новітніх розробок відзначимо праці таких науковців як Білик А., Гурська Л., Кабула О. В., Коржова А. М., Лимаренко Л. І., Мацепура О. О., Срібна М. А., Новиков А., Пішванова Т., Полякова Ю., Сінкевич О., Смоляк П., Степанова Г. І.

Різноманітна палітра нових технологій дає необмежену можливість і свободу для вибору і створення засобів виразності. При цьому, головними в театрі й досі залишаються ідея, глибинний сенс і драматургія, але орієнтовані вони на «нового глядача».

Актуальність проблеми, недостатня теоретична та практична вивченість зумовили вибір теми дослідження.

Метою дипломної роботи є всебічний комплексний аналіз історичних аспектів становлення та сучасного медіадискурсу драматичного театру в Україні.

Для реалізації поставленої мети потрібно вирішити такі **завдання**:

- охарактеризувати історичні аспекти становлення драматичного театру в Україні;
- показати сучасний розвиток кращих драматичних труп в Україні;
- розглянути театрознавчий медіадискурс України: різноманітність або різноголосся;
- дослідити медіааналітику про сучасне українське в драматичному театрі;
- здійснити дослідження театрального порталу.

Об'єктом дослідження є історія театрального мистецтва в Україні від початку його заснування до XXI ст.

Предмет дослідження елементи сучасного медіа дискурсу щодо розвитку драматичного театру в Україні.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження складають загальні принципи логіки, історизму та об'єктивності, система загальнонаукових дослідницьких методів. Також застосовувались логічно-семантичний – застосовується при аналізі понятійного апарату, художній аналіз – при характеристиці сучасного розвитку драматичного театру в Україні

Структура роботи. Робота складається із змісту, вступу, двох розділів, п'яти підрозділів, висновків і списку використаної літератури. Список використаних джерел становить 40 позицій. Перший розділ присвячено характеристиці історичних аспектів становлення драматичного театру в Україні. Також показано сучасний розвиток драматичного театру на прикладі кращих драматичних труп в Україні. У другому розділі «Український театрознавчий медіа дискурс» розглянуто театрознавчий медіадискурс України. Також досліджено медіааналітику про сучасне українське в драматичному театрі.

Висновки

Отже, театральне мистецтво України бере початок з глибокої давнини в народних іграх, танцях, піснях та обрядах. Ще з XI ст. відомі театральні вистави скоморохів. В епоху Київської Русі елементи театру були в церковних обрядах. Про це свідчать фрески Софійського собору в Києві (XI ст.).

Перші зразки драми виголошували прилюдно учні київських Братської (Києво-Могилянська Академія) та Лаврської шкіл (XVI-XVII ст.). Важливими осередками розвитку релігійної драми у цей час вважалася також Львівська братська школа та Острозька академія.

Перші театральні трупи народилися на Наддніпрянщині у XVIII ст. Пізніше в Києві (1806), Одесі (1809), Полтаві (1810) з'являються перші театральні споруди.

Становлення класичної української драматургії пов'язане з іменами І.Котляревського, який очолив театр у Полтаві та Г.Квітки-Основ'яненка, основоположника художньої прози в новій українській літературі. Бурлеск та експресивність, поряд з мальовничістю та гумором, що характерні для їх творів, надовго визначили обличчя академічного театру в Україні.

У другій половині XIX ст. в Україні поширився аматорський театральний рух. В аматорських гуртках розпочинали діяльність корифеї українського театру – драматурги і режисери М.Старицький, М.Кропивницький та Іван Карпенко-Карий. Заслуга швидкого розвитку театру належить також і видатній родині Тобілевичів, члени якої виступали під сценічними псевдонімами Івана Карпенка-Карого, Миколи Садовського і Панаса Саксаганського. Кожен із них не лише створив власну трупу, а й був видатним актором і режисером. Провідною зіркою українського театру того часу була Марія Заньковецька.

На початку ХХ століття український драматичний театр розвивався у надзвичайно несприятливих умовах. Численні українські трупи, переслідувані цензурними обмеженнями, гнані матеріальними нестатками, мандрували по Україні та інших регіонах Російської імперії, позбавлені можливості зупинитися десь на постійну роботу. До того ж у цей період українське театральне мистецтво, яке в попередні роки мало визначні здобутки, вже не могло задовольнити потреб нового часу, незважаючи на те, що це були здобутки, пов'язані з іменами М. Старицького, М. Кропивницького, І. Карпенка-Карого, П. Саксаганського. Але попри всі негаразди творча інтелігенція України глибоко відчувала дух часу, молоді таланти, спираючись на величезні здобутки своїх попередників, шукали нових шляхів у мистецтві.

Новий період в історії національного театру розпочався в 1918 р ., коли в Києві утворилися Державний драматичний театр і “ Молодий театр” (з 1922 р . – модерний український театр «Березіль») Леся Курбаса та Гната Юри. На театральній сцені з'явилася когорта талановитих акторів – А.Бучма , М.Крушельницький , О.Добровольська , О.Сердюк , Н.Ужвій , Ю.Шумський та багато інших .

За роки незалежності в Україні з'явилося багато нових театрів, зростає інтерес до народного та вуличного театру. Українське драматичне мистецтво дедалі активніше інтегрується в європейський культурний простір.

На прикладі драматичних труп таких театральних осередків як Національний академічний театр російської драми ім. Лесі Українки, Національний академічний драматичний театр імені Івана Франка, Одеський академічний український музично-драматичний театр імені В. Василька, Дніпропетровський академічний український музично-драматичний театр ім. Т. Г. Шевченка показано специфіку сучасного розвитку драматичного театру.

Сприйняття епохи крізь призму «нового часу» та проникнення в задум режисера не завжди виглядають адекватними. І це цілком може привести до провалу вистави або зниження його художньої цінності. Розширена палітра жанрової перспективи зачепила всі галузі художньої культури: елітарну і масову.

З'явилися нові, синтетичні у своїй природі жанри, що безумовно потребують використання можливостей нових технологій. Відео інсталяції в різних формах інструментального театру, медіа та комп'ютерні технології, засоби масових комунікацій. Таким чином, в сучасному контексті створюється повноцінний напрямок відео арту, створення окремих інсталяції і хеппенінгів. Новітні технології, пов'язані з перетворенням відео і аудіо рядів широко стали застосовуватись у театральних виставах. Помітною галуззю стає схильність до нарощування потужності декоративного оформлення, створення середовища.

Індустрія театральності сама продиктувала потребу до нових винаходів. Таким чином, всі ці жанри набули вражаючий комунікативний потенціал і перспективу, об'єдналася нова величезна аудиторія, яка готова створювати і рухати цей «локомотив сучасності» далі. Нова спрямованість і комерційний підтекст неминуче ведуть до посилення конкретно впливу зовнішнього середовища.

Інформаційні технології дозволили зробити театральний процес набагато досконалішим. Необхідно лише дбайливе вивчення та поводження з літературними джерелами, музичним матеріалом, щоб не перетворити все в театральну вульгарність. Самодостатність нового мистецтва незаперечна, вона дозволила актуалізувати театр, піднести як нову форму комунікації суспільства. Завдяки емоційно забарвленій насиченості театр по праву зберігає статус мистецтва унікального і затребуваного, насамперед несучи естетико-інтелектуальний зміст.

Сучасний театр - це театр синтезу. Різні жанри перетікають один в інший. Театр дедалі виглядає багатшим, багатим технічно і технологічно, і цеякщо не прорив, то заявка на дуже потужний театр. З одного боку ми бачимо, що є бажання зацікавити глядачавласне такимсучасним театром сучасним, а з іншого - розказати історію і зробити це зрозумілою мовою.

Зараз український театр починає новий період,активно налагоджується стосунки, контакти, те, що було роками розірвано, і ми не знали - захід не знав, що робить схід, а схід, що робить захід. а останні роки значно посилився попит на нову українську драматургію. Вона - в тренді. З іншого боку, це не значить, щонову драматургію надзвичайно любить глядач. Сучасні вистави деколи складні, болісні, але донедавна таких п'єс і вистав в українському театрі не було. Вже сформоване молоде покоління режисерів і авторів. Режисери 30-40-літні, а вже йде наступне покоління молодих. Ці люди осучаснюють театр, наближають його до реальної людини, до того, щоб ця людина могла прийти в театр не як в храм мистецтва.

Сучасний театр вже давно не такий, він не повчає, не розповідає про добро і зло людині. Сучасний театр пробує вилікувати людину від її травм, від її переживань. Сучасний театр пробує повернути людині її самооцінку, її вартісність. Це надзвичайно важливо, це робить сучасну драматургію України. А з іншого боку– традиційно попитом користуються веселі, розважальні і життєрадісні вистави, які повертають людину в світ, якого можливо бракує за стінами театру. Це теж дуже важливо, театр - це світ ілюзій, зрештою, це – гра. Тому такі вистави безперечнопопулярні.

Список джерел та літератури

1. Андріанова Н. Шляхи розвитку українського театру. К. : Знання, 1960. 40 с.
2. Білик А. Роль одеської критики у формуванні репертуару драматичних театрів міста (кінець XIX - початок XX століття) // Сучасне мистецтво. - 2006. Вип. 3. С. 155-161.
3. Бокань В., Польовий Л. Історія культури України : навч. посібник 3-тє вид., стереотип. Київ: МАУП, 2002. 254 с.
4. Гурська Л. Шкільний театр в Україні як першооснова національного музично-драматичного мистецтва (XVI - XVIII ст.) // Гілея: науковий вісник. 2013. № 75. С. 389-391.
5. Днепропетровский академический украинский музыкально-драматический театр им. Т. Г. Шевченко URL: <https://dnepr.kontramarka.ua/ru/theatre/dnipropetrovskij-akademicnij-ukrainskij-muzicnodramaticnij-teatr-im-tgsevchenko-129.html> (дата звернення: 04.12.2019)
6. История легендарного одесского театра URL: <http://culturemeter.od.ua/istorija-legendarnogo-odesskogo-teatra-13658/>(дата звернення: 04.12.2019)
7. Історія і культура України: електрон. підручник для студ. природнич. і техн. спец. / В.В. Іваненко, Г.Г. Кривчик. Д.: ДНУ ім. Олесь Гончара, 2016. URL: http://eadnurt.diit.edu.ua/bitstream/123456789/4653/1/Ukraine_history.pdf (дата звернення: 04.12.2019)
8. Історія української культури: Курс лекцій. Під заг. ред. С.О.Костилюєвої. К.: ІВЦ „Видавництво „Політехніка”, 2010. 334 с.
9. Кабула О. В. Становлення та розвиток українського театру: історико-педагогічний аспект // Культура України. 2013. Вип. 44. С. 251-259.

10. Коржова А. М. Музично-драматична школа Миколи Лисенка: до історії театральної освіти в Україні // Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого. 2017. Вип. 21. С. 152-161.
11. Красильникова О. Історія українського театру ХХ ст.. К.: Либідь, 1999. 208 с.
12. Культурология. Культура в истории и история культуры: Учебник для высших учебных заведений / МОН Украины.; авт. кол.: М.В. Русяева, Е.К. Соболевская, К.В. Ушакова и др.; [под ред. Л.В. Шеенко]: В 2т. Одесса, 2016. 348 с.
13. Лимаренко Л. І. Діяльність студентського театру у вимірах часу: історико-педагогічний аспект // Педагогічний альманах. 2014. Вип. 22. С. 293-301.
14. Малюта О. «Просвіти» і Українська Державність (друга половина ХІХ – перша половина ХХ ст.): до 140-річчя товариства «Просвіта» : монографія К. : Просвіта, 2008. 840 с.
15. Мацепура О. О. Особливості функціонування музики в сучасному драматичному театрі // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2013. № 4. С. 185-190.
16. Нариси з історії театрального мистецтва України ХХ ст. / ред. : В. Сидоренко. 2 вид., стер. К.: Інтертехнологія, 2006. 1056 с
17. Национальный академический драматический театр имени И.Франко URL:<http://ft.org.ua/>(дата звернення: 04.12.2019)
18. Національний академічний театр російської драми ім. Лесі Українки URL:<http://www.rusdram.com.ua/>(дата звернення: 04.12.2019)
19. Новиков А. Українська драматургія й театр: від найдавніших часів і до початку ХХ ст. / А. Новіков. Харків : Основа, 2011. 408 с.

- 20.Одеський академічний український музично-драматичний театр ім. В. Василька URL: <http://ukrteatr.odessa.ua/history/>(дата звернення: 04.12.2019)
- 21.Пішванова Т. Матеріали до історії першого українського театру Донбасу - Вседонбасівського державного українського драматичного театру "Дондерждрама" // Схід. 2015. № 3. С. 60-63.
- 22.Полякова Ю. Шевченкіана Харківського драматичного театру імені Т. Г. Шевченка: вектори творчого пошуку // Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого. 2014. Вип. 14. С. 91-103.
- 23.Семашко О.М Соціологія театру // Семашко О.М Соціологія мистецтва. Львів., 2005.
- 24.Сінкевич О. Особливості формування драматичного мистецтва та архітектури театрів Волині // Наукові записки [Національного університету "Острозька академія"]. Сер. : Культурологія. 2013. Вип. 12(2). С. 226-233.
- 25.Смоляк П. О. Вертепна драма як складова українського театрального мистецтва / П. О. Смоляк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Мистецтвознавство. 2014. № 1. С. 196-201.
- 26.Срібна М. А. Здобутки та перспективи Національного академічного театру російської драми імені Лесі Українки в кінці ХХ – початку ХХІ ст. // Гілея: науковий вісник. 2016. Вип. 105. С. 116-120.
- 27.Станиславский С. К. Музыкальное и театральное искусство Харькова в начале ХХ ст. Харьков, 1980. 420 с.
- 28.Степанова Г. І. Виникнення театрально-драматичної антрепризи в Російській імперії // Інтелігенція і влада. 2012. Вип. 24. С. 54-62.

- 29.Топорницька М. Я. Географія центрів етнофестивалю у Львівській області / М.Я. Топорницька // Україна : географія цілей та можливостей : зб. наук. праць у 4 т. К. : ВГЛ Обрії, 2012. Т. 3. С. 282-286.
- 30.Українське кіно від 1960-х до сьогодні. Проблема виживання: Зб. наук. ст. / [упоряд. Лариса Брюховецька]. К.: Ред. журн. «Кіно-Театр», 2010. 256 с.
- 31.Український драматичний театр: Нариси історії [В 2 т.] / Під ред.. М.Рильського. Т.1: Дожовтневий період. К.: Наукова думка 1997. 518 с.
- 32.Українське обличчя кіно і театру / Центр кінематогр. студій Нац. ун-ту «Києво-Могилянська академія», Ред. журн. «Кіно-Театр»; упоряд. і ред. Л. Брюховецька. К.: Задруга, 2012. 528 с.
- 33.Український театр ХХ століття / [Редкол.: Н. Корнієнко та ін.]; Держ. Центр.театр. мистецтва ім. Л. Курбаса. К.: ЛДЛ, 2003. 512 с.
- 34.Український театр ХХ століття: Антологія вистав / За заг. ред. М. Гринишиної; Ін-т проблем сучасн. мист-ва НАМ України. К.: Фенікс, 2012. 944 с
- 35.Черкашин Р. О. Ми – березільці: театральні спогади-роздуми / Роман Олексійович Черкашин, Юлія Гаврилівна Фоміна; Упоряд. В. Собіянський; Передм. Наталія Єрмакова. К.: Акта, 2008. 345 с.
- 36.Чуприна П. Я. Творча діяльність Національного академічного театру опери та балету України ім. Т. Г. Шевченка в контексті розвитку української художньої культури (1991-2001): Автореф. дис... канд. мистецтвознав.: 17.00.01 / П. Я. Чуприна; Держ. акад. керів. кадрів культури і мистецтв. К., 2005. 120 с.
- 37.Шевченко В. Зарождение украинского театра: веснянки, скоморохи, иезуиты / В. Шевченко URL: <https://marcoconcert.com/ru/journal/istoriya-ukrainskogo-teatra> (дата звернення: 04.12.2019).

- 38.Шкода Н., Крилова А. Виникнення і становлення українського професійного драматичного театру Наддніпрянщини в другій половині XIX ст. // Українознавчий альманах. 2015. Вип. 18. С. 215-218.
- 39.Ян І. М. Модерністські пошуки Українського музично-драматичного театру на початку XX століття // Культура і сучасність. 2017. № 1. С. 82-86.
- 40.Ян І. М. Український музично-драматичний театр кінця XIX – початку XX століття: соціокультурний статус // Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури. 2017. Вип. 39. С. 175-183.